

Beheer (rijks)collectie Belasting & Douane Museum

Planmatig beleid

Registratie en administratie

Administratieve organisatie

Behoud

Toegankelijkheid

Veiligheidszorg

Missie Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

Een overheid die verantwoording kan afleggen. Erfgoed beschikbaar voor iedereen. Nu en in de toekomst. Dat is onze missie.

Wij zien toe op de toegankelijkheid van overheidsinformatie en op de zorgvuldige omgang met erfgoed. Wij kijken hoe de regels in de praktijk werken.

Inhoud

Samenvatting	5
Inleiding	6
1 Planmatig beleid	9
1.1 Conclusies	9
1.2 Aanbevelingen	10
2 Toegankelijkheid	11
2.1 Conclusies	11
2.2 Aanbevelingen	12
3 Behoud	13
3.1 Conclusies	13
3.2 Aanbevelingen	15
4 Veiligheidszorg	16
4.1 Conclusies	16
4.2 Aanbevelingen	17
5 Registratie en administratie	18
5.1 Conclusies	18
5.2 Aanbevelingen	20
6 Administratieve organisatie	21
6.1 Conclusies	21
6.2 Aanbevelingen	21
Bijlage: bronnen	22

Foto: entree Belasting & Douane Museum

Samenvatting

Het beheer van de rijkscollectie door het Belasting & Douane Museum in Rotterdam voldoet op onderdelen aan de beheernormen van de Erfgoedwet, maar vraagt op enkele punten om verbetering.

Dit komt naar voren uit een in juni 2025 uitgevoerde inspectie door de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed.

Het Belasting & Douane Museum toont een sterke inzet voor toegankelijkheid (publieksbereik, participatie en educatie), heeft het behoud van de collectie goed in beeld en beschikt over een hoge registratiegraad.

De risicoanalyse en de quickscan zijn nog niet vertaald in concrete risicobeperkende maatregelen. Er ontbreekt een afzonderlijk incidentenregister en de afstemming tussen het BHV- en het CHV-plan is nog niet uitgewerkt. De organisatie van het collectiebeheer is kwetsbaar, omdat de uitvoering grotendeels bij één vaste medewerker berust. Daarnaast vragen de volledigheid van de registratie van auteursrechten, het vastleggen van vermissingen en het beheer door derden aandacht. Tot slot is de aansluiting op Collectie Nederland nog niet volledig.

De Inspectie doet verschillende aanbevelingen, waarvan de belangrijkste zijn:

- Werk de uitkomsten van de risicoanalyse en de quickscan uit in risicobeperkende maatregelen en neem deze op in het collectiebeleidsplan, BHV- en CHV-plan.
- Stem het calamiteitenplan (CHV) en het bedrijfshulpverleningsplan (BHV) inhoudelijk op elkaar af.
- Zorg voor een verdere verhoging van het percentage cultuurgoederen dat is aangesloten op Collectie Nederland, met als doel volledige (100%) aansluiting van de rijkscollectie zodat de collectie duurzaam toegankelijk is.
- Richt een actueel en afzonderlijk incidentenregister in en houd dit structureel bij.
- Evalueer de vaste personele inzet voor collectiebeheer en borg de continuïteit.

Deze aanbevelingen zijn erop gericht te bevorderen dat het collectiebeheer van het Belasting & Douane Museum volledig voldoet aan de wettelijke beheernormen van de Erfgoedwet.

Inleiding

Aanpak onderzoek

De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (Inspectie) heeft een wettelijke toezichttaak op het beheer van de rijkscollectie en van andere collecties waarvan het ministerie van OCW het beheer subsidieert. In het werkprogramma 2023-2024 is een meerjarige inspectiereeks aangekondigd naar het beheer door museale beheerders.¹

De Erfgoedwet regelt de normen voor het beheer van de rijkscollectie. Deze zijn door de Inspectie uitgewerkt in een toetsingskader met criteria waaraan ten minste moet zijn voldaan en indicatoren om dit aan te tonen.² De getoetste criteria zijn vertaald naar de onderwerpen van de hoofdstukken van dit rapport.

De Inspectie heeft informatie over het beheer verkregen door:

- De beantwoording van vragen over het collectiebeheer door het museum naar aanleiding van de digitale vragenlijst van de Monitor Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed 2023-2024.
- Inzage in documenten over het beheer van de collectie, zoals beleidsdocumenten, analyses van beheerrisico's, documenten met beheerprocedures en controleverslagen.
- Gesprekken op 11 en 12 juni 2025 met de algemeen directeur en de voor het beheer verantwoordelijke leidinggevenden en medewerkers.
- Een bezoek aan de tentoonstellingsruimten en het externe depot.

Schets beheerorganisatie

Het Belasting & Douane Museum is ontstaan uit de verzameling van prof. dr. J. van der Poel, hoogleraar belastingrecht aan de Rijksbelastingacademie. Prof dr. Van der Poel begon met objecten te verzamelen om zijn studenten aanschouwelijk onderwijs te geven. Hij bouwde een collectie op in het belastingkantoor aan De Boompjes. In 1937 begon hij cultuurgoederen te verzamelen die de geschiedenis van belastingen in Nederland illustreren. Na het verlies van zijn oorspronkelijke collectie als gevolg van de eerste oorlogshandelingen in mei 1940 op Rotterdam, wist hij met een schadevergoeding een nieuwe verzameling op te bouwen. Deze collectie werd ondergebracht in een stichting en vormde de basis voor het Belastingmuseum, dat in 1948 opende. De naam van het museum is Stichting Belastingmuseum Prof Dr. Van der Poel.

Het Belasting & Douane Museum is onderdeel van de Douane en valt onder het Ministerie van Financiën. De Douane is formeel gebruiker van het museumgebouw en het externe depot. Het museum onderhoudt hierover contact met het

¹ <https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2023/01/27/werkprogramma-2023-2024>

² <https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2024/05/27/toetsingskader-rijkscollectie-museale-beheerders>

Rijksvastgoedbedrijf (RVB), via de Centrale Facilitaire Dienst (CFD) die optreedt als aanspreekpunt voor zowel het museum als de Douane.

De organisatie van het museum bestaat uit circa 12 fte. De dagelijkse leiding is in handen van de directeur die tevens als teamleider fungeert van de medewerkers van het Belasting & Douane Museum; waaronder twee educatoren, twee conservatoren, een communicatiemedewerker en een marketingmedewerker, een collectiebeheerder, een operationeel medewerker, een medewerker reserveringen, een administrateur financiën en een managementassistente. De samenwerking binnen het museum verloopt via korte lijnen en informele afstemming.

Het collectiebeheer is belegd bij één collectiebeheerder (0,8 fte) met verantwoordelijkheid voor onder meer het fysieke en digitale beheer van de collectie, registratie, bruikleenbeheer en het opstellen van beheerprocedures. Zij wordt ondersteund door zeven vrijwilligers die zich bezighouden met registratieverrijking, digitalisering en fotografie. Voor specialistische taken, bijvoorbeeld voor restauraties, schakelt het museum externe restauratoren in.

Het museum bereidt een herinrichting van de tentoonstellingsruimten voor. In dat kader zijn voorbereidingen getroffen binnen het collectiebeheerbeleid en het bredere beleidsplan. De uitvoering start naar verwachting medio 2026, na besluitvorming over het budget eind 2025.

Schets collectie

Het Belasting & Douane Museum beheert een thematisch samenhangende collectie van 54.617 cultuurgoederen. De collectie bevat onder meer schilderijen, grafiek, douane-uniformen, meet- en weeginstrumenten, belastingformulieren, kantoorartikelen, voertuigen, rijkswapenborden en tolborden. Samen illustreren deze cultuurgoederen de historische en maatschappelijke ontwikkeling van belastingheffing, douanetoezicht en overheidsfinanciën in Nederland.

De collectie is juridisch en beheersmatig onderverdeeld in drie hoofdgroepen, namelijk de rijkscollectie (10.386), de cultuurgoederen van de Stichting Belastingmuseum Prof. Dr. J. van der Poel (42.701), die ook onder beheer van de Staat vallen, en de cultuurgoederen in beheer van derden, zoals bruiklenen. De collecties worden gezamenlijk beheerd, maar eigendom bepaalt zeggenschap over onder meer restauratie, bruikleen en afstoting.

De collectie is thematisch ingedeeld in 21 deelcollecties, met zowel historische als actuele benamingen, waaronder de nieuwe deelcollectie "Toeslagen" (2023). De actuele indeling wordt beheerd via het digitale samenwerkingsplatform van Team Collectie.

De rijkscollectie bestaat hoofdzakelijk uit gebruiksvoorwerpen van rijksambtenaren, zoals meubels, geweren, aangifteformulieren, uniformstukken en logboeken. De collectie van de stichting omvat voornamelijk kunstvoorwerpen en representatieve stukken, vaak met een educatief of symbolisch karakter. De in beheer zijnde cultuurgoederen betreffen onder meer bruiklenen van particulieren en van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

Leeswijzer

In dit rapport zijn eerst de norm, conclusies en aanbevelingen over (1) het planmatig beleid voor het beheer en (2) de toegankelijkheid van de collectie beschreven. Vervolgens de norm, conclusies en aanbevelingen over de beheertaken voor de collectie, (3) het behoud, (4) de veiligheidszorg en (5) de registratie en administratie. Ten slotte zijn de norm, conclusies en aanbevelingen weergegeven over (6) de administratieve organisatie voor het beheer.

1 Planmatig beleid

Het planmatig beleid beschrijft de actuele beheersituatie, de te bereiken doelen en de wijze waarop het beleid wordt uitgevoerd voor ten minste het behoud en de veiligheidszorg.

1.1 Conclusies

Planmatig beleid voor het collectiebeheer

- Het museum beschikt over een actueel collectiebeleidsplan dat de kaders voor het beheer vastlegt.
- De uitvoering van dit beleid wordt vormgegeven in een jaarlijkse planning, op basis waarvan de voortgang en resultaten jaarlijks worden geëvalueerd.
- Het Collectiebeleidsplan bevat doelen en een actuele beschrijving, maar de risicoanalyse en de quickscan zijn niet uitgewerkt in mitigerende (risicobeperkende) maatregelen en daardoor niet toereikend onderbouwd in het beleidsplan.
- De structurele capaciteit voor het collectiebeheer is beperkt, wat de kwetsbaarheid van de beheerorganisatie vergroot.

Beleid collectiebeheer

Het Collectiebeleidsplan 2024–2030 vormt het centrale beleidsdocument voor het collectiebeheer van het Belasting & Douane Museum. Dit plan, vastgesteld in 2024, bevat beleidskaders voor diverse aspecten van collectiebeheer, zoals verwerving, behoud, digitalisering, registratie, presentatie en afstoting. Het plan beschrijft de huidige beheersituatie en formuleert concrete doelstellingen.

Planmatige uitvoering van het collectiebeleid

De uitvoering van het collectiebeheerbeleid wordt jaarlijks gepland en gemonitord. Deze jaarplanning vormt de basis voor de evaluatie van de beheeraspecten uit het collectieplan.

Capaciteit

Het Belasting & Douane Museum geeft aan dat de benodigde inhoudelijke kennis, personele capaciteit en financiële middelen structureel geborgd zijn en periodiek worden gemonitord binnen de eigen organisatie. De organisatie rondom het collectiebeheer is overzichtelijk, met relatief langdurige dienstverbanden onder medewerkers. Dit draagt bij aan korte communicatielijnen en goed zicht op elkaars werkzaamheden. Tegelijkertijd is de uitvoering van het collectiebeheer sterk geconcentreerd bij één collectiebeheerder (0,8 fte), ondersteund door zeven vrijwilligers. Dit maakt de borging in de praktijk kwetsbaar bij afwezigheid of uitval.

Planmatig beleid voor de veiligheidszorg

- Het museum heeft in 2024 een quickscan laten uitvoeren en een risicoanalyse opgenomen in het CHV-plan, maar deze zijn niet verder uitgewerkt in mitigerende maatregelen en sluiten nog niet aan op het BHV- en CHV-plan.

De procedures in het veiligheidsplan zijn recentelijk geactualiseerd, maar de risicoanalyse en de vertaling naar concrete beheersmaatregelen zijn niet toereikend. De uitwerking van de risicoanalyse in relatie tot het CHV- en BHV-plan en de registratie van incidenten wordt nader toegelicht in hoofdstuk 4 Veiligheidszorg.

1.2 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies doet de Inspectie de volgende aanbevelingen:

- Vertaal de risicoanalyse en quickscan naar risicobeperkende maatregelen en veranker de uitkomsten in het collectiebeleidsplan als kader voor BHV- en CHV-plan. Betrek hierbij zo nodig deskundigen van het Ministerie van Financiën en externe deskundigen.
- Evalueer periodiek of de structurele capaciteit voor collectiebeheer toereikend is en bepaal of aanvullende vaste of flexibele inzet nodig is.

2 Toegankelijkheid

De collectie is zoveel mogelijk fysiek en digitaal toegankelijk voor publiek en onderzoek.

2.1 Conclusies

Bevorderen toegankelijkheid van de collectie

- Het museum beschikt over beleid voor de fysieke en de digitale toegankelijkheid van de collectie.
- Het museum toont een sterke inzet om de collectie fysiek en digitaal toegankelijk te maken voor een breed publiek.
- Juridische en privacy belemmeringen vormen een belangrijke beperking bij de digitale ontsluiting via Collectie Nederland.
- Er is geen uitgewerkte planning met concrete jaarlijkse doelen om beleidsvoornemens met betrekking tot de juridische en privacy belemmeringen systematisch te realiseren.

Fysieke toegankelijkheid

Het museum heeft beleid voor fysieke toegankelijkheid, verankerd in het *Collectiebeleidsplan 2024–2030*, dat nauw aansluit bij de geplande herinrichting van de tentoonstellingsruimten. Er is expliciete aandacht voor doelgroepen zoals slechtzienden, slechthorenden, mensen met dementie en prikkelgevoelige bezoekers. Samenwerking met Rotterdamse musea en deelname aan het netwerk Toegankelijk Museum versterken de toegankelijkheid. Zo zijn er publieksprogramma's ontwikkeld, waaronder aansluiting bij het programma *Onvergetelijk*, een aanbod voor verzorgingshuizen. Daarnaast hanteert het museum een ruimhartig bruikleenbeleid.

Wetenschappelijk onderzoek en vrijwilligersprojecten versterken de toegankelijkheid en verrijking van de collectie.

Digitale toegankelijkheid

Het museum ontsluit een deel van de collectie via Collectie Nederland, WO2net.nl en de website Het Geheugen van Nederland. Van de totale collectie van 54.617 cultuurgoederen is momenteel circa 33% digitaal toegankelijk via Collectie Nederland (17.045 cultuurgoederen). In de collectieregistratie Adlib zijn 17.680 cultuurgoederen als gereed voor publicatie gemarkeerd. De digitale ontsluiting vindt gefaseerd plaats, mede op basis van juridische en privacyoverwegingen.

De auteursrechtelijke status vormt een belangrijke belemmering voor volledige digitale ontsluiting. Voor circa 57% van de cultuurgoederen is deze status inmiddels vastgelegd. Het museum werkt met het Creative Commons-model voor werken van levende kunstenaars en vraagt waar nodig maatwerktoestemmingen aan, met aandacht voor de bescherming van rechten van kunstenaars en derden.

Het museum streeft ernaar om in 2025 nog 1.000 extra cultuurobjecten digitaal toegankelijk te maken. Er is geen vaste realisatietermijn, vanwege het juridisch uitzoekwerk dat hiermee gemoeid is. Daarnaast zet het museum digitale presentaties in als aanvullende publieksvoorziening, zoals de geschiedenis van de belastingen, een tentoonstelling over het fiscaal zegel en vrouwen bij de Belastingdienst.

2.2 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies doet de Inspectie de volgende aanbevelingen:

- Stel een concrete planning op voor de digitalisering van de collectie, met jaarlijkse doelen, en bewaak de voortgang.
- Versnel het proces van auteursrechtelijke beoordeling en registratie, zodat belemmeringen voor digitale ontsluiting systematisch kunnen worden weggenomen. Overweeg hierbij inzet van aanvullende juridische of inhoudelijke capaciteit.

3 Behoud

Cultuurgoederen zijn in een goede staat. Er zijn passende bewaaramstandigheden om het verval van cultuurgoederen tegen te gaan. Waar nodig wordt de conditie van cultuurgoederen gestabiliseerd of vindt restauratie van een cultuurgoed plaats.

3.1 Conclusies

Beheersing behoudsrisico's

- Het museum heeft voldoende zicht op de belangrijkste behoudsrisico's en neemt in de praktijk passende maatregelen. De systematische vastlegging, evaluatie en borging van controles is echter nog niet overal uitgewerkt.
- De klimaat- en lichtbeheersing in het museum is adequaat ingericht en wordt actief gemonitord. Er zijn afspraken over streefwaarden.
- Ongediertebestrijding is georganiseerd via een extern bedrijf. Het pestmanagement wordt ondersteund door monitoring, maar er is geen vastgelegd controleplan.
- De schoonmaak in het museum is dagelijks geborgd via de

Rijks schoonmaakorganisatie (RSO). In het externe depot is de schoonmaakfrequentie mogelijk te laag en een risico voor de collectie.

Klimaatbeheer

Het binnenklimaat wordt actief gemonitord. Monitoring vindt plaats met behulp van sensoren, gekoppeld aan een extern centraal klimaatsysteem. De data worden structureel vastgelegd en geregistreerd. Streefwaarden voor de collectie zijn vastgelegd in overleg met de collectiebeheerder. In 2024 is er een hittestress-signaleringsprotocol opgesteld. Zodra signalen optreden, worden binnen vier uur lampmetingen uitgevoerd en volgt een analyse. Afspraken over klimaat en objectbehoud zijn vastgelegd met DTA, ICMP en Douane. De borgstelling is afgestemd met de directie. Ook voor het depot op externe locatie vindt klimaatmonitoring plaats, uitgevoerd door de depotbeheerder.

Lichtbeheersing

De lichtbelasting in het museum wordt jaarlijks gecontroleerd, met specifieke aandacht voor lichtinval via ramen. De verlichting is volledig uitgevoerd in LED. Ter beperking van daglicht zijn screens geplaatst. Enkele ramen zijn voorzien van UV- of lichtwerende folie; andere zijn nog niet volledig afgeschermd. Sommige ramen kunnen constructief niet volledig worden verduisterd. Waar mogelijk wordt gebruikgemaakt van UV-screens, zonwering of verduisterende gordijnen. Het museum heeft aanvullend advies ingewonnen over UV-bescherming en lichtschaad. In het kader van de geplande gevelrenovatie is via de CFD met het Rijksvastgoedbedrijf afgestemd dat wordt voorzien in adequate zonwering en UV-bescherming ter bescherming van de collectie.

Ongediertebeheersing

Het museum heeft een contract met een extern bedrijf voor de bestrijding van ongedierte. Daarnaast voert de collectiebeheerder regelmatig controles uit in het kader van pestmanagement. Zowel in het museum (wekelijks) als in het depot op een externe locatie voert een extern bedrijf het pestmanagement uit. Dit wordt bijgehouden in rapportages.

Schoonmaak

De dagelijkse schoonmaak in het museum is geborgd via het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Twee vaste schoonmakers zijn verantwoordelijk voor het reinigen van vitrines en tentoonstellingszalen. Indien nodig worden de cultuurgoederen schoongemaakt door de collectiebeheerder. Met name de cultuurgoederen in de grote weeg- en meetvitrine. Daarnaast wordt de balance een keer per jaar gereinigd. Dit wordt gecombineerd met de keuring van de takel. In het depot is de schoonmaakfrequentie door de externe depotbeheerder teruggebracht tot tweemaal per jaar. Volgens het museum vergroot dit het risico op stofophoping en schimmelvorming. Het museum heeft tijdens de inspectie aangegeven in gesprek te gaan met de depotbeheerder over de schoonmaakafspraken in het depot.

Opslag en depotvoorzieningen

De collectie is fysiek verdeeld over het museumgebouw en een extern depot. De capaciteit en inrichting van het depot zijn toereikend. In totaal bevinden zich 590 cultuurgoederen in het museum in Rotterdam en 52.770 cultuurgoederen in het externe depot in Den Haag. Kwetsbare cultuurgoederen worden adequaat bewaard zoals in zuurvrije dozen en textielkasten. Voor bruiklenen is een wisseldepot in het museum ingericht.

Fysieke staat

- De fysieke staat van de collectie is recent gecontroleerd. De conditie wordt structureel geregistreerd in het collectieregistratiesysteem Adlib.
- De fysieke controles vinden wekelijks plaats, maar niet op basis van een vast rooster of logboek. Voor de toekomst ontbreekt een systematiek om vooral in het depot periodieke conditiecontrole uit te voeren.
- De depotvoorzieningen zijn toereikend. In het depot zijn maatregelen getroffen ter bescherming van kwetsbare cultuurgoederen.
- De ondersteuning van de collectiebeheerder is afhankelijk van de beschikbaarheid van vrijwilligers. Aanvullende structurele capaciteit kan bijdragen aan continuïteit en borging van het beheer.

Controle en registratie

Tussen 2022 en 2024 is de volledige collectie gecontroleerd op conditie. Sindsdien wordt bij registratie het veld 'toestand conservering' ingevuld. Externe restauratoren worden ingeschakeld om de geconstateerde gebreken aan de collectie te behandelen. Voor de toekomst ontbreekt een systematiek om vooral in het depot periodieke conditiecontroles uit te voeren.

3.2 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies doet de Inspectie de volgende aanbevelingen:

- Versterk de systematische vastlegging en analyse van controles fysieke staat en pestmanagement, onder meer door het opstellen van een logboek en monitoringsysteem.
- Borg bij de gevelrenovatie de structurele voorziening van zonwering en UVbescherming ten behoeve van de lichtgevoelige collectie.
- Evalueer de afspraken over de schoonmaakfrequentie in depot met de externe beheerder.

4 Veiligheidszorg

Toereikende veiligheidsmaatregelen moeten voorkomen dat cultuurgoederen verloren gaan of beschadigd raken. Incidenten met schade aan of verlies van cultuurgoederen moeten worden geregistreerd en gemeld aan de Inspectie.

4.1 Conclusies

Beheersing veiligheidsrisico's

- Het museum heeft in 2024 een quickscan laten uitvoeren en een risicoanalyse opgenomen in het CHV-plan. Zowel de quickscan als de risicoanalyse in het CHV-plan zijn niet verder uitgewerkt in genomen of nog te nemen mitigerende (risicobeperkende) maatregelen.
- Daardoor ontbreekt een samenhangende analyse van de veiligheidsrisico's en is niet inzichtelijk welke maatregelen structureel zijn genomen.
- Daarnaast wordt de risicoanalyse gebruikt als incidentenregistratie, waardoor deze twee functies in één document zijn gecombineerd.
- Het CHV-plan is in 2024 geactualiseerd en CHV-betrokkenen zijn geïnstrueerd, maar een planning voor structurele oefeningen en periodieke evaluaties ontbreekt.
- Het BHV-plan is grotendeels technisch van aard en sluit onvoldoende aan bij het CHV-plan. Een integrale afstemming tussen beide plannen ontbreekt, terwijl dit van belang is voor het beheersen van risico's die de collectie kunnen raken.

Het museum opereert binnen een bredere organisatorische context, waarin de Douane en het Ministerie van Financiën sturende en faciliterende rollen vervullen. Er is periodiek overleg tussen de facilitair verantwoordelijken en de hoofdmonteur. Technische en veiligheid gerelateerde expertise is geborgd via vaste aanspreekpunten.

Het museum geeft aan behoefte te hebben aan vroegtijdige betrokkenheid bij besluitvorming over veiligheid gerelateerde vraagstukken. De betrokkenheid van meerdere gesprekspartners en organisatieonderdelen vraagt om duidelijke communicatie, heldere rolverdeling en tijdige afstemming. Dit is van belang om veiligheidsrisico's met betrekking tot de rijkscollectie tijdig te signaleren en adequaat te kunnen beheersen.

Het calamiteitenplan (CHV-plan) is in 2024 geactualiseerd. Betrokken medewerkers zijn geïnstrueerd over hun rol bij calamiteiten. Er is echter nog geen planning opgesteld voor oefeningen en periodieke evaluaties, waardoor de praktische uitvoerbaarheid en doorontwikkeling van het CHV-plan beperkt blijven.

Er is geen integrale afstemming gerealiseerd tussen het BHV- en CHV-plan, terwijl beide van belang zijn voor het beheersen van risico's die de collectie kunnen raken.

Toezicht in de museumzalen wordt ondersteund door camerabewaking, met aanvullende surveillance tijdens opening en sluiting.

De beveiligingsinstallaties functioneren en onderhoudsafspraken zijn gemaakt, waarbij het RVB optreedt als coördinerende partij bij storingen of defecten. Het RVB geeft aan dat de vernieuwing van de beveiligingsinstallatie hoogste prioriteit heeft. Tot nu toe konden verouderde onderdelen vervangen worden, maar het wordt steeds moeilijker dit te realiseren door gebrek aan materiaal en technische deskundigheid. In de publieksruimten vindt toezicht plaats via camerabewaking, aangevuld met fysieke aanwezigheid van beveiligingspersoneel tijdens de openingstijden en bij het openen en sluiten van het museum.

Het museum is sinds 2025 aangesloten bij het Rotterdams Preventienetwerk. Dit samenwerkingsverband ondersteunt kennisuitwisseling en bewustwording op het gebied van preventie, en draagt bij aan een bredere context en kennisontwikkeling voor risicobeheersing.

Registratie en melden van incidenten

- Tot begin 2025 registreerde het museum incidenten in DICE en werden schades/verlies aan de Inspectie gemeld.
- De risicoanalyse wordt momenteel gebruikt voor incidentenregistratie.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies doet de Inspectie de volgende aanbevelingen:

- Werk de uitkomsten van de quickscan en de risicoanalyse uit in concrete maatregelen en neem deze op in het BHV- en CHV-plan.
- Stem het calamiteitenplan (CHV) en het bedrijfshulpverleningsplan (BHV) inhoudelijk op elkaar af.
- Zorg voor een planning en uitvoering voor structurele oefeningen en periodieke evaluaties van het CHV-plan, zodat de praktische toepasbaarheid wordt vergroot en bijstelling op basis van leerpunten mogelijk is.
- Richt een actueel incidentenregister in, los van de risicoanalyse, en houd dit structureel bij.

5 Registratie en administratie

Alle cultuurgoederen zijn geregistreerd in een duurzaam toegankelijk geautomatiseerd registratiesysteem. Het registratiesysteem is aangesloten op de database Collectie Nederland. Van ieder cultuurgoed zijn (actuele) basisgegevens geregistreerd.

De fysieke en digitale documentatie over de collectie is duurzaam toegankelijk opgeslagen.

5.1 Conclusies

Registratiegraad

- De collectie van het Belasting & Douane Museum is voor circa 99% geregistreerd in het geautomatiseerd registratiesysteem Adlib. Circa 1% van de collectie is nog niet geregistreerd, met name archiefmateriaal.
- Bulkregistratie is toegepast voor delen van de collectie.

Het museum beschikt over een totale collectie van 54.617 geregistreerde cultuurgoederen. Daarvan zijn 53.261 cultuurgoederen fysiek aanwezig in de collectie. Daarnaast zijn 1.257 cultuurgoederen administratief geregistreerd, maar niet fysiek aanwezig op de locatie van het museum of in het depot.

De registratiegraad is met 99% hoog, maar een deel van de collectie is nog slechts in bulk geregistreerd. Circa 1% is nog niet digitaal gekoppeld of volledig geregistreerd. Dit betreft met name archiefmateriaal, waaronder historische plakkaten en kadasterkaarten. Vrijwilligers werken aan de digitalisering en registratie van deze cultuurgoederen in Adlib. Het museum streeft ernaar om binnen twee jaar 800 cultuurgoederen aanvullend te registreren.

Adlib naar Axiell Collections

De gehele collectie is geregistreerd in Adlib. In juli 2025 zal de migratie plaatsvinden naar het webbased collectieregistratiesysteem Axiell Collections. Bij de overgang wordt rekening gehouden met bestaande koppelingen aan digitale ontsluitingsplatforms, waaronder de database Collectie Nederland.

Basisregistratie

- In de basisregistratie zijn de velden voor identificatie, juridische status, fysieke conditie en standplaats volledig ingevuld, afbeeldingen zijn minder volledig ontsloten.
- In enkele gevallen is de actuele standplaats van cultuurgoederen niet juist weergegeven. Het museum heeft 476 administratieve vermissingen.

- Voor 57% van de collectie is de auteursrechtelijke status geregistreerd. Dit beperkt de mogelijkheden voor digitale ontsluiting en hergebruik van collectiedata. Bij de steekproef van 42 cultuurgoederen bleek dat bij 40 steekproeven de gegevens correct in Adlib zijn ingevuld: alle voorwerpen werden gevonden en geïdentificeerd. Bij twee cultuurgoederen klopte de standplaatsregistratie niet: deze waren zichtbaar in de tentoonstelling, terwijl in Adlib nog de depotlocatie stond geregistreerd. Van de 42 steekproefcultuurgoederen beschikten er 18 niet over een afbeelding. Bijna bij de helft van de trekking ontbrak een afbeelding; wat ook bij de digitale toegankelijkheid merkbaar is.

Vermissingen

Binnen het vermissingsonderzoek, uitgevoerd door een tijdelijk projectteam (2022–2024), zijn 476 cultuurgoederen als vermist genoteerd. Dit betrof met name cultuurgoederen uit de rijkscollectie en de stichting collectie.

Derdenbeheer

In de database 'beheer derden' staan 1.325 cultuurgoederen als "afgestoten" geregistreerd. Voor circa 100 van deze cultuurgoederen is de juridische of eigendomsstatus nog niet eenduidig vastgesteld. Deze cultuurgoederen worden nader onderzocht om duidelijkheid te verkrijgen over eigendom, beheer en eventuele afstoting.

Juridische status

De juridische status is zorgvuldig vastgelegd. Daarnaast wordt actief gewerkt aan herkomstonderzoek, auteursrechten en privacy (AVG). In het registratiesysteem is voor 57% van de collectie de auteursrechtelijke status vastgelegd.

Bij digitalisering wordt gebruikgemaakt van het Creative Commons-model of maatwerktoestemmingen. In hoofdstuk 2 wordt nader ingegaan op hoe de auteursrechtelijke status de digitale ontsluiting van cultuurgoederen beïnvloedt.

Bruiklenen

Het beheer van langdurige uitgaande bruiklenen wordt adequaat uitgevoerd met jaarlijkse controles van contactgegevens en contracten, waaronder telefonisch contact, foto-opvragen en bezoeken. Bruikleencontracten worden minimaal elke vijf jaar vernieuwd.

Aansluiting op database Collectie Nederland

- Het beleid van het museum richt zich op het publiceren van minimaal 80% van de collectie op Collectie Nederland, maar momenteel is circa 33% digitaal ontsloten op Collectie Nederland. De collectie is voor ongeveer een derde ontsloten op Collectie Nederland (17.680 cultuurgoederen).

Duurzame toegankelijkheid administratie

- Er zijn voldoende maatregelen genomen om de duurzame toegankelijkheid van de registratiegegevens in Adlib te waarborgen.

- Digitale documentatie (zoals afbeeldingen en scans) wordt gekoppeld aan de registratie en opgeslagen op centrale netwerkschijven.
 - Fysieke documentatie (zoals objectdossiers) is aanwezig.
- De digitale registratiegegevens worden duurzaam opgeslagen in Adlib.

5.2 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies doet de Inspectie de volgende aanbevelingen:

- Actualiseer de standplaatsregistratie, en koppel deze aan structurele controlecycli.
- Structureer en voltooi het vermissingsonderzoek, met onderscheid tussen rijkscollectie, stichting en derden beheer. Meld vermissingen langer dan 5 jaar bij de Inspectie.
- Rond het onderzoek naar de juridische en eigendomsstatus van de circa 100 cultuuroederen in het derdenbeheer af en leg de uitkomsten vast.
- Voltooi de bulkregistratie binnen de geplande termijn.
- Vul ontbrekende digitale afbeeldingen aan in het registratiesysteem ter bevordering van de identificatie, digitale toegankelijkheid en bruikleenvoorbereiding van cultuuroederen.
- Zorg voor eenduidige en volledige vastlegging van de auteursrechtelijke status van alle digitaal ontsloten cultuuroederen.

6 Administratieve organisatie

In de administratieve organisatie is beschreven hoe het beheer wordt uitgevoerd met inachtneming van de wettelijke normen. De hierin vastgelegde procedures voor het beheer worden overeenkomstig toegepast.

6.1 Conclusies

Procedures voor het collectiebeheer

- Het museum beschikt over actuele procedures voor het collectiebeheer.
- Op enkele deelterreinen in de procedures ontbreken concrete instructies of handleidingen, wat kan leiden tot verschillen in werkwijzen.

In de Monitor 2023–2024 geeft het Belasting & Douane Museum aan over procedures op basis van Spectrum te beschikken. Binnen het museum zijn diverse deelplannen en procedures opgesteld ter ondersteuning van het collectiebeheer. De bestaande procedures en instructies bieden belangrijke richtlijnen voor medewerkers en vrijwilligers. Hoewel deze documenten zijn vastgelegd en geactualiseerd, ontbreken op enkele deelterreinen nog concrete uitwerkingen in de vorm van instructies of handleidingen. Dit kan leiden tot verschillen in werkwijzen. Zo is in de procedure voor afstoting niet vanaf de aanvang vastgelegd of het de rijkscollectie of de stichtingscollectie betreft. Deze afweging wordt pas tijdens de uitvoering van de procedure gemaakt, wat tot onduidelijkheid kan leiden over de te volgen werkwijze.

6.2 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies doet de Inspectie de volgende aanbeveling:

- Werk ontbrekende onderdelen van bestaande procedures uit in concrete instructies of handleidingen, zodat werkwijzen eenduidig zijn en beter kunnen worden nageleefd.

Bijlage: bronnen

Gesprekspartners

Functie
Directeur
Collectiebeheerder
Conservator
Curator
Educator
Facilitair Teamleider

Geraadpleegde documenten

Functie
Allonge III - Belasting & Douane Museum (2025)
BHV - Ontruimingsplan (2018)
CHV - Collectie Hulp Verleningsplan incl. depot (2025)
Collectiebeleidsplan (2024)
Informatiebeleidsplan (2024)
Jaarplan (2025)
Jaarverslag (2024)
Klimaatbeleid (2024)
Lichtplan (2024)
Meerjarenplan (2024)
Monitor Collecties 2023-2024 museale beheerders: Belasting & Douane Museum
Procedures: Verwerving, Registratie en documentatie, Inkomend bruikleen, Uitgaand bruikleen, Transport, Standplaats en verplaatsing, Conservering/ restauratie en Controle klimaat/ schoonmaak/ pestmanagement (2025)
Bezoekreportages (2024) en (2025)

Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed |
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16478 | 2500 BL Den Haag
info@inspectie-oe.nl | <https://www.inspectie-oe.nl>

Oktober 2025